

Panu

Hyvin salaista

□ **Sotaveteraaneja** oli Oulussa pari viikkoa sitten koolla monituhatpäinen joukko. Kuten lehdet ovat kertoneet, paljastettiin vanhan puukasarmialueen perinteisen komento- ja puustellin kuistin seinään kiinnitetty muistolaatta, että siinä asui ja kauan asuikin kuuluisa **Hjalmar Siilasvuo**, ensin eversti, sitten kenraaliluutnantti, yksi ansioituneimmista 1939—1945 sotiemme suurista päälliköistä.

En koskaan tavannut kenraali Siilasvuota, tuskin näin tai edes kuulinkaan koskaan, mutta kun muistolaattatoimikunnan puheenjohtaja, rehtori Pentti Jääskeläinen kenraalitalon kuistilla kertoi Suomen marsalkka Mannerheimin yöllisestä puhelinoitosta 30. syyskuuta 1944 juuri tuohon samaiseen kasarmin asuntoon, muistin automaattisesti erään toisen kuulemani kenraalinäänänen juuri sinä samaisena syyskuun 30:ntenä.

□ **Ensin** kuitenkin lyhyesti siitä Mannerheimin soitosta. Sotavaltio, niin kuin me siihen aikaan arkipuheissamme nimittelimme tasavaltaamme, eli vasta solmitun neuvostoliittolais-suomalaisen välirauhan monella tavalla epäselvässä olotilassa. Ammunnan itään päin loputtua oli pyssynpiiput pitänyt kääntää päin pohjoista, jossa silloin huseerasivat äskeiset aseveljet, saksalaiset. Vähäistä se ammunta kuitenkin oli ollut, mistä venäläiset olivat pahoittaneet mielensä. Hallituksen ja Marskin oli an-

nettu ymmärtää, että jos ampuminen ei huvittanut suomalaisia, niin kyllä heiltä ampuja löytyisi.

Marsalkka tiesi, mitä uhkailu tarkoitti. Pohjoisen rintaman komentaja Siilasvuo oli Oulussa. Hän oli saanut tehtäväkseen häätää saksalaiset. Kun ei kuitenkaan kuulunut mitään sen kummempia, melkeinpä, että rauha maassa, marsalkka soitti komentaja Siilasvuolle henkilökohtaisesti. Siilasvuon vastaus jo kerrottiin lehdissä: ”Herra marsalkka voi nukkua yönsä rauhassa, sillä huomenna tapahtuu.”

Ei sanonut, mitä tapahtuisi. Ei sellaisia sanota puhelimesa edes ylipäällikölle. Siilasvuo oli nimittäin lähettänyt JR (jalkaväkirykmentti) 11:n edellisenä iltana matkalle syysöisen Perämeren yli Tornion Røyttään eli valtaamaan Tornion, joka oli saksalaisten hallussa. Operaation onnistuminen, mihin Siilasvuo satapro-

senttisesti luotti, merkitsi tosi-

toimien alkamista, ulkopoliittisestikin uutta vaihetta Suomen historiassa.

□ **Siilasvuo** ”huomenna” tarkoitti lokakuun 1:sen aamua. Sen päivän uudelleen pimenyttyä istuin ”työpaikallani” Keskuskansakoulussa korvaläppäluurit päässäni ja kuuntelin langalta ääniä. Eri näiset esikunnat (muistan sieltä mm. silloisen nuoren kapteeni Ensio Siilasvuo) oli sijoitettu tähän koulutaloon, mm. meidän viestimme. Minusta oli jo Kannaksella koulutettu salakirjoitusupseeri, vaikka en oikein tiennyt, mitä varten. Niin vain **Piiraisen Väinö** oli määrännyt. Hän oli kapteeni ja esimieheni. Oulun koulutalossa hän paremman puutteessa oli määrännyt minut puhelinkonkorian salakuuntelijaksi.

Puhelinlangat soivat ja ahkerasti soivatkin, koska oltiin kotiseudulla. Ukolla kuin ukolla oli myös yksityistä asiaa, mikä ylikuormitti langat. Oli käsky kylmästi keskeyttää puhelu, oli toisessa päässä sitten liinska tai (evers)-tinna. Tein

työtä käskettyä. Yhtäkkiä tajusin, että lankaa pitkin puhui kenraalimajuri Pajari. Sitäkään ääntä en ollut koskaan ”nähty”. Puhui jonkun toisen isonherran kanssa. Tajusin siinä silmänräpäyksessä, että oli edessä matkalle lähtö. Meidät laivattaisiin sen saman pimiän aikana. Aamulla olisimme — jossain muualla. Järki kai sanoi, että se ”jossain” olisi Tornio. Vaikka en minä taatusti tiennyt sen enempää kuin Mannerheim edellisenä yönä, että . . .

Irroitin äänettömästi luurini, vedin manttelin niskaani ja kävelin kotiini. Olin nimittäin jo ruvennut asumaan kotona äitini kanssa ja kuvitellut, että kohta saisin sinne myös nuoren perheeni. Sanoin muina miehinä äidille, että tuli töitä, en tule yöksi kotiin. Illalla me nousimme Toppilassa laivaan, joka keikkui myrskyisen yön yli Tornion Røyttään, missä saimekin sitten nousta maihin aivan rauhassa. Niin myös saman laivan päämatkustaja, kenraalimajuri Pajari.

Ei sen kummempaa, esiinnyin vain sen takia nimimerkillä, että tämä oli niin ehdottoman salainen asia. Sittenkin jossain Kemijokivarressa kuulin kyllä uudelleen kuuluisan Pajarin kuuluisan äänen, nyt silmästä silmään. Mutta se olisi jo toinen juttu. Sivustakuuntelijana oli siinäkin kapteeni Siilasvuo, joka hymyili sisäänpäin.